

Вих. № П01-109/213 від 06.05.2021 року

ЗВЕРНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ РАЙОННИХ ТА ОБЛАСНИХ РАД ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ, ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ТА ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА УКРАЇНИ СТОСОВНО ПРОБЛЕМ ДІЯЛЬНОСТІ РАЙОННИХ ТА ОБЛАСНИХ РАД, ЇХ ВИРІШЕННЯ, А ТАКОЖ ПЕРСПЕКТИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Головною метою децентралізації, що була визначена ще у 2014 році, зі схваленням Концепції реформування органів місцевого самоврядування та територіальної організації влади, є наближення якісних послуг до людей.

Такі послуги, поряд з органами державної влади, мають надавати громади, районні та обласні ради, відповідно до принципу субсидіарності. Для того, щоб послуга була якісна та виконана у повному обсязі – перелічені органи місцевого самоврядування повинні мати відповідні повноваження та ресурси.

Тож реформа децентралізації мала сформувати потужні виборні органи з їх виконавчими структурами, що стали б ефективним, демократичним інструментом для вирішення справ місцевого значення.

Втім, на сьогодні, реформа здійснена тільки на рівні громад, і то частково. У свою чергу, на районному та обласному рівні, відповідно до нещодавно ухвалених законів та напрацьованих законодавчих ініціатив, реформа зазнає деструктивного характеру, що напряду впливає на якість надання публічних та соціальних послуг громадянам.

Українська асоціація районних та обласних рад, системно комунікуючи зі своєю спільнотою, звертає увагу на найбільші проблеми, що є та можуть статися у діяльності органів місцевого самоврядування субрегіонального та регіонального рівня.

РАЙОННИЙ РІВЕНЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Районні ради не можуть належно здійснювати свої конституційні повноваження через відсутність фінансування на їх виконання.

Зміни до Бюджетного кодексу, що були ухвалені 17 вересня 2020 року, значно обмежили власні джерела наповнення районних бюджетів. Цими ж змінами районні ради виключені з фінансової мережі на отримання коштів із Державного бюджету. І це було зроблено навіть всупереч чинному Закону Про місцеве самоврядування, де є перелік конкретних повноважень, а відповідно до Конституції України, держава повинна забезпечити відповідні ресурси на їх виконання.

У зв'язку з описаною проблемою, районні ради не можуть утримувати та управляти майном спільної власності, що їм належить, сприяти здійсненню соціально-економічних програм та інших повноважень визначених чинним базовим Законом, у тому числі утримувати виконавчі апарати.

Процес передачі майна від районних рад громадам не має якісного нормативного забезпечення та призводить до погіршення надання послуг громадянам (Додаток 1).

Відповідно до Закону 1009-IX, що був ухвалений у листопаді 2020 року, районні ради зобов'язані передати громадам своє майно (майно спільної власності територіальних громад). Однак не усі громади мають ресурсну змогу, а, інколи просто бажання, приймати таке майно у користування. Проблема полягає у тому, що нема зворотного руху у цьому процесі, оскільки згаданий Закон зобов'язує район віддати майно, однак не зобов'язує громаду його прийняти. І у тому випадку коли громада не приймає таке майно, воно залишається до 1 липня власністю районної ради. Втім, у зв'язку із вересневими змінами до Бюджетного кодексу, районні ради елементарно не мають коштів утримувати зазначене майно, а також працівників.

Негативні наслідки цієї проблеми уже присутні – закриваються спортивні школи, школи мистецтв, заклади соціальної опіки та інші об'єкти. А це суперечить самій ідеї реформи, яка наголошує, що результатом змін має стати, як наголошувалось вище, наближення та покращення послуги для людей.

Масові заборгованості перед працівниками існуючих та ліквідованих районних рад.

Відсутність коштів, через відсутність фінансових гарантій діяльності районних рад не дають змоги виплачувати зарплатню працівникам багатьох новообраних районних рад, як і не дають змоги розрахуватися з вимушено звільненими працівниками районних рад, що були ліквідовані, відповідно до Постанови ВРУ Про утворення та ліквідацію районів.

Тисячі сімей звільнених працівників та існуючих залишилися без засобів для існування. Така ситуація створює соціальну напругу.

ОБЛАСНИЙ РІВЕНЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Позбавлення обласних рад повноважень щодо погодження надання надр у користування з метою геологічного вивчення і розробки родовищ корисних копалин.

Обмеження прав депутатів обласних рад представляти та захищати інтереси територіальних громад у частині надрокористування значно впливає на якість господарської діяльності з видобування корисних копалин та стратегічного регіонального розвитку в цілому.

Неузгодженість норм бюджетного та земельного законодавства

Обласні ради, як орендодавці земельних ділянок спільної власності територіальних громад укладаючи відповідно до законодавства договори оренди землі позбавлені важелів впливу на фінансово-бюджетне регулювання механізму сплати орендної плати на рівні обласного бюджету.

Ризики зменшення доходів обласних бюджетів

Остання законодавча ініціатива «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо збільшення відсотку зарахування податку на доходи фізичних осіб до бюджетів місцевого самоврядування» (5066-1 від 04.03.2021) пропонує зменшити відсоток зарахування до доходів загального фонду бюджету обласних рад податку на доходи фізичних осіб з 15 до 10 відсотків на користь громад.

Невизначеність статусу органів місцевого самоврядування у Донецькій та Луганській областях.

Не визначений статус депутатів обласної ради 6 скликання Донецької області, зокрема сьогодні 40 депутатів досі виконують свої повноваження та забезпечують депутатську діяльність та взаємодію з місцевими громадами.

Залишається невизначений і статус майна комунальної власності, яке знаходиться на території підконтрольній українській владі, однак належить до

комунальної власності територіальних громад, які на теперішній час перебувають на тимчасово окупованій території.

Українська асоціація районних та обласних рад стурбована ситуацією, що склалася, і просить сприяти її вирішенню, зокрема запропонувавши такий алгоритм розвитку децентралізаційних процесів, що буде логічним та, на нашу думку, принесе успішні результати для кінцевих бенефіціарів реформи – жителів України:

В частині районних рад:

1. Внести зміни до Бюджетного кодексу, де визначити склад доходів районних бюджетів та виписати повноваження під які можуть надаватись ресурси для їх виконання (**Додаток 2**).
2. Надати субвенцію на виплату зарплатні працівникам апаратів чинних районних рад та заборгованостей працівникам ліквідованих районних рад.

В частині обласних рад:

1. Повернути повноваження обласних рад в частині дозволів на надокористування.
2. Узгодити норми бюджетного та земельного законодавства в частині удосконалення механізмів надання обласними радами в оренду земельних ділянок спільної власності.
3. Не допустити зменшення доходів обласних бюджетів з метою подальшого належного затвердження обласними радами бюджетів спільних проектів та реалізації соціально-економічних та культурних програм територіальних громад.
4. Напрацювати можливі врегулювання у правовому полі статусу органів місцевого самоврядування у Донецькій та Луганській областях.

В частині перспектив впровадження децентралізації:

1. Провести детальний аналіз ходу реформи децентралізації й за результатами оновити відповідну Концепцію.
2. Передбачити в складі Кабінету Міністрів України посаду Віце-прем'єр-міністра, відповідального за реформу децентралізації.
3. Напрацювати зміни до чинного Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» з урахуванням процесів децентралізації.
4. Внести зміни до Конституції України щодо децентралізації влади.
5. Після ухвалення змін до Конституції України щодо децентралізації влади ухвалити нову редакцію Закону Про місцеве самоврядування.

Додатки:

1. Проблемні питання, що виникають у процесі передачі установ, закладів, об'єктів від районних рад громадам.
2. Пропозиції УАРОР до Бюджетного кодексу, щодо визначення складу доходів районних бюджетів та повноваження під які можуть надаватись ресурси для їх виконання.

**Президент
Української асоціації
районних та обласних рад**

Сергій ЧЕРНОВ